

Vereniging voor Natuurbescherming Zuidwolde en Omgeving

NATUURGENOTEN

No. 62
maart 2021

Zomerprogramma 2021

Natuurlijk Zuidwolde

Zeldzame vondsten:
wasplaten op de
begraafplaats

VERENIGING VOOR NATUURBESCHERMING ZUIDWOLDE E.O.

Bestuurssamenstelling:	Inhoud	
Voorzitter:	Van de voorzitter	4
Dhr. Joop Verburg	Natuurlijk Zuidwolde	5
Waardeel 4, 7921 WG Zuidwolde	Jaarvergadering	10
Tel. 0528373131	Bericht van de penningmeester	11
Vice-voorzitter en secretariaatsadres:	Anneke van Baal	12
Mevr. Germa Kitslaar	Albert Heere	12
't Heuveltje 2, 7921 KK, Zuidwolde	Bomen en Landschap	13
Tel. 0528372377	Red de bossen	14
Penningmeester:	Website	15
Dhr. Geert Smid	Paddenstoelen in het Faliebergbos	16
Willem moesweg 15, 7924 PA	Sleedoornpage-eitjes in coronatijd	18
Veeningen	Bloeiende winterplanten in de Hoofdstraat	18
penningmeester@	Nestkastroutes	19
natuurverenigingzuidwolde.nl	Werkgroep vogels	20
Lid van bestuur:	Broedresultaten 2020	21
Dhr. Wolter Moorman	Kerkuilenwerkgroep	23
Linieweg 13, 7921 VK Zuidwolde	Plantenwerkgroep	24
Tel. 0528372744	Tuinvogeltelling 2021	25
Lid van bestuur + bezorging:	Zomerprogramma 2021	26
Mevr. Wilma Huisjes	Beste Steenuilenvrienden	28
Drift 1, 7921 ES Zuidwolde	Acht tips om zelf aan de slag te gaan ten	
Tel. 0528373125	bate van de Natuur	29
Lid van bestuur en notulering:	Terhorsterzand, een bedreigd paradijs	30
Mevr. Tineke Bos	Vlindertuin	32
Boerveldweg 7, 7934 TH Stuifzand	Vlinderommetje populair	32
Tel. 0653872049	Overdekte Picknickbank	33
Lid van bestuur Redactie nieuwsbrief	Nachtvlinders in 2021	34
Dhr. Carl Maurits	Roomtipje	34
Email: carlgem@gmail.com	Overige insecten	35
Tel. 0630699248	Heidelibellen in Zuidwolde	36
Kandidaat-bestuurslid:	Bijzondere waarnemingen in een nieuw	
Anneke van Baal	type insectenhotel	38
Kandidaat-bestuurslid:	Muis aan huis in Ten Arlo	39
Albert Heere	Paddenstoelen in Zuidwolde	40
Vormgeving en opmaak:	Zeldzame vondsten: 12 soorten wasplaten	
Dhr. Henk Bosma	op de begraafplaats	42
Hazenpad 1, 7927 PG Alteveer	Harslakzwam op Moeraseik	44
Tel. 0528362001	Zoekplaatje	44
Foto's van Joop Verburg, tenzij anders	Ruwstelige stuifballen	45
vermeld	Zombie-vlieg	45
Omslagfoto: Violette gordijnzwam; een	Snoeiwerk in Steenberger Oosterveld	46
zeldzame en fraaie paddenstoel die	Aanleg ecologische verbindingzone	
gevonden werd in een bosje bij de	Vogelzangse Wijk	47
Linieweg.	Ecoducten van Zuidwolde	48
	Verwondering	50

Omslagfoto: Violette gordijnzwam; een zeldzame en fraaie paddenstoel die gevonden werd in een bosje bij de Linieweg.

Van de voorzitter

Wat hebben we een bizar jaar achter ons. Vrijwel alles wat we ons hadden voorgenomen is niet door gegaan, afgelast, gecancelled, uitgesteld, noem maar op. Dat betekende weinig direct onderling contact; vergaderen per mail, elkaar bellen of mailen over belangrijke zaken, of hooguit in het kader van de anderhalvemetersamenleving elkaar van afstand spreken en groeten. Ook voor de komende periode hebben we veel dingen al uitgesteld. Geen jaarvergadering, geen nestkast-routes, geen excursies gepland..... Ik reken op uw begrip.

MAAR..... Gelukkig trekt de natuur zelf zich weinig aan van corona. Dat betekent dat we vrijuit de natuur in kunnen.

Op dit ogenblik vooral om te schaatsen, maar we hebben ervaren dat afgelopen jaar veel mensen de natuur in eigen land hebben bezocht en gewaardeerd. Wat is er nog veel moois in onze omgeving. Talloze wandelaars hebben we voorbij zien komen met alle tijd om in de Vlindertuin rond te kijken. We hebben dan ook heel veel berichten gekregen van mensen die getroffen waren door de schoonheid van dingen die ze eerder niet opgemerkt hadden. Dat is winst!

Wat wel doorging, was de activiteit aan de nieuwe lus aan de zuidkant van het Vlinderommetje, plannen om een nieuw bijenproject in 2022 op te zetten, plannen om bij scholen een nestkast met camera op te hangen, overleg met de gemeente over bomen en landschap, overleg over bermbeheer, succesvol overleg over terugdringen van de Japanse duizendknoop, werk van de werkgroepen voor Steenuilen, Kerkuilen, landschapsonderhoud en allerlei inventarisaties in de natuur. Daarbij ook het onderzoek naar de natuurwaarde van de begraafplaats. Daarbij zijn zeer bijzondere ontdekkingen gedaan. U kunt over al die dingen lezen in deze Natuurgenoten.

Ik wens u allemaal gezondheid, geduld, succes in het zoeken naar en vinden van vreugdevolle dingen. Ik hoop dat het lezen van deze Natuurgenoten daar aan mag bijdragen.

Joop Verburg, uw voorzitter

Joop Verburg

Je bent nooit te jong om Natuurgenoten te lezen

Natuurlijk Zuidwolde

Wat een vreemde tijd de afgelopen maanden. Allerlei activiteiten zijn afgelast; ook van onze vereniging. In plaats daarvan zagen we veel mensen buiten lopen en meer dan ooit was er oog voor de natuur. Dat is verheugend want het is hard nodig. De natuur staat onder druk en we moeten ons bewust zijn van het feit dat we onderdeel van de natuur zijn en er van afhankelijk. Daarom ben ik blij met allerlei meldingen van heel veel verschillende mensen. Ik deel ze graag met u allen, waarbij ik graag meld dat veel aanvullende details over deze waarnemingen en meer foto's op onze website te zien zijn onder "waarnemingen".

Vogels

Gerry de Lange schreef vanuit een tijdelijk verblijf in een huisje op de Westerbergen in Echten: "Vanachter het raam bij de kachel kun je hier van alles waarnemen; veel vogels, konijnen, hazen, eekhoorns etc. Je moet wel goed opletten, de schutkleuren werken bij sommige dieren goed. Hierbij foto's van een Zanglijster met zijn mooie stippe borst en van een Vuurgoudhaan.

Vuurgoudhaan (Foto: Gerry de Lange)

De Vuurgoudhaan verschilt van de Goudhaan door de dikke witte wenkbrouwstreep boven het oog. Goudhannen behoren tot de kleinste vogeltjes van Nederland".

NBdeze waarneming was de 1000e sinds we op onze site begonnen zijn met het plaatsen van waarnemingen in onze buurt. Alle waarnemers HARTELIJK DANK. Roel Metselaar dank voor de verwerking van al deze waarnemingen.

Albert en Annet Pol hebben niet lang geleden een nieuw (duurzaam!) huis laten bouwen aan de Oosterweg. Dat trekt natuur aan zo blijkt. Zij zagen verschillende keren een Steenuil onder de nok van de schuur.

Steenuil (Foto: Albert Pol)

Klaas Blanksma stuurde een foto van een Grote bonte specht bij de voeder-tafel. Tijdens de winterse periode in februari kwamen veel meer meldingen over tuinvogels. Een deel wordt beschreven in het verslagje van de tuinvogeltelling.

Grote Bonte Specht (Foto: Klaas Blanksma)

Maar een Fazant in je tuin? In de wijk Overmarsen doet een Fazant of hij er thuis is. Hij gaat alle tuinen af en Frits Kruizinga zette hem op de foto.

Fazant (Foto: Frits Kruizinga)

Nog specialer was de vogel die in de tuin van Maud Maas Geesteranus neerstreek. Het was een Houtsnip en dat is echt een grote zeldzaamheid. Maud maakte er mooie foto's van.

Houtsnip (Foto: Maud Maas)

Insecten

Op 1 september fotografeerde Maud Maas Geesteranus een wants in de Vlindertuin die weer zeer zeldzaam bleek: de Beemdkroonschildwants. In Drenthe is deze soort zelden gesignaleerd.

Beemdkroonschildwants (Foto: Maud Maas)

Via vader Jaap Honingh kreeg ik foto's die zoon Jasper had gemaakt van een Veenmol. Het is al weer een tijd geleden, maar het is een bijzonder beest. De voorpoten van deze kever -want dat is het- lijken inderdaad wel op de graafpoten van een mol.

Veenmol (Foto: Jasper Honingh)

Hero Moorlag kijkt graag naar libellen en zag bij de vijver tegenover het Struunhuus in Hoogeveen 7 Zuidelijke heidelibellen. Het gaat om een tot nog toe erg zeldzame soort.

Zuidelijke heidelibell (Foto: Hero Moorlag)

Planten

Onlangs werden we geattendeerd door de heer Boer dat de gemeente bezig was om het pad door Middelveen te vernieuwen met steengruis. Overleg met de heer Ramaker van de gemeente leverde op dat in het middendeel alsnog schelpen werden gebruikt voor verbetering van het pad. Een paar weken later zag ik tot mijn verrassing een Geelhartje (*Linum catharticum*) een zeldzaam en uitgesproken kalkminnend plantje.

Geelhartje

Paddenstoelen

Ook al in Landschapspark Middelveen vond ik een klein fel oranje paddenstoeltje; bruine schubjes op de hoed en wittige lamellen die langs de oranje steel naar beneden aflopen. Dat zijn alle kenmerken van een Veenmosvuurzwammetje. Dat is een zeldzaam paddenstoeltje. Hij hoort tot de familie van de wasplaten en in Drenthe maar heel weinig gevonden. Eigenlijk alleen in natuurgebieden. Daar hoort Middelveen inmiddels zeker bij!

Veenmosvuurzwammetje

Rian Renting stuurde een foto van een grote paddenstoel bij haar in de tuin langs de westkant van Zuidwolde. Het gaat om de Reuzenzwam. Dat is een grote paddenstoel die op zieke of dode bomen parasiteert. Van de boom is niets te zien, maar waarschijnlijk groeit dit forse vruchtlichaam uit de zwam op de ondergrondse wortelrest van een verwijderde boom. Rond 20 september 2020) vertelde Roel Smit over duivelseieren van de Inktviszwam bij de schaapskooi in Ruinen. Roel wist dat er vorige jaren wat eieren waren gevonden, maar die werden al gauw kapot gereden omdat ze vlak naast een

pad groeiden waar ook grote trekkers etc. over reden. Natuurmonumenten heeft op zijn verzoek een aantal paaltjes langs het pad geplaatst. Dat heeft enorm succes gehad, want dit jaar stonden er wel honderd duivelseieren langs dat pad en kwam de ene na de andere Inktviszwam tevoorschijn.

Reuzenzwam (Foto: Rian Renting)

Duivelsei van Inktviszwam

Inktviszwam met duivelseieren

Van verschillende kanten kreeg ik al foto's van de zwammen en het is ook een spectaculair gezicht. Wanneer je aan passanten vroeg waar het op lijkt, klonk telkens weer: "op een Inktvis!" De Inktviszwam is familielid van de stinkzwammen. Hij is pas een aantal jaren geleden in Nederland terecht gekomen en ook hier breidt hij zich langzamer-

hand uit. Stinkzwammen hebben een bijzondere manier van sporenverspreiding. Een super stinkend bruine pasta zit op de paddenstoel en strontvliegen komen er op af om dat op te likken. Op die manier komen de sporen via insecten op andere plekken terecht. Wanneer je in de herfst nog onder de parasol zou willen zitten was daar dit jaar op ten Arlo ruimschoots de gelegenheid voor. Roel Smit en Hero Moorlag zagen daar meer dan 150 Grote parasolzwammen in het gras. Maar ook bij Reinier Havinga groeiden tientallen Grote parasolzwammen in de tuin.

Grote parasolzwam (Foto: Reinier Havinga)

Jan van den Hoek en Marga van der Bij wandelden op landgoed Linde en zagen daar een gele paddenstoel op een boom zitten. Het gaat om de Gele trilzwam en in dit geval wel een uitzonderlijk groot exemplaar. Gele trilzwammen zitten meestal op eikentakken en de zwam groeit niet in de tak, maar ze parasiteren op een andere zwam, de Paarse eikenschorszwam.

Gele trilzwam (Foto: Jan van den Hoek)

Dagvinders en nachtvlinders

Op 30 augustus liep ik even door de Vlindertuin om te zien of ik de Sleetdoornpage kon vinden. Nee, die was er niet, maar wel zag ik een zeer bijzondere dagvlinder: de Kleine parelmoervlinder. Nog nooit gezien in de Vlindertuin en nu toegevoegd als de 32e dagvlinder, die in de Vlindertuin is gezien en gefotografeerd. Opvallend dat er tot 2019 maar 5 waarnemingen zijn gedaan en vanaf 2019 al 20. De warmte slaat toe maar brengt ook mooie dingen mee. Ook Wilma Huisjes zag de Kleine parelmoervlinder meermalen in haar tuin.

Kleine parelmoervlinder in Vlindertuin Zuidwolde

Diana-uil (Foto: Theo Bakker)

Kosmopoliet (Foto: Jan Vriend, Hees)

Bijzondere nachtvlinders werden ook gemeld zoals de prachtig gekleurde Diana-uil door Theo Bakker en de superzeldzame Kosmopoliet die Jan Vriend uit Hees, lid van onze nachtvlinderwerkgroep, te zien kreeg. Dat is een nachtvlinder die de afgelopen 150 jaar maar eenmaal in Nederland is ontdekt (in 2006 in Noord Holland). De

juistheid is inmiddels door deskundigen bevestigd. Kosmopoliet betekent iets als wereldburger. Hij komt normaal voor in Zuid Europa. Maar deze wereldreiziger zocht het elders en kwam zo in Hees terecht. Jan van harte gefeliciteerd met deze ontdekking. Jan zegt er zelf van: Juist het onverwachte vind ik één van de leukste aspecten van onze hobby.

Reptielen en amfibieën

Jaap Vliegthart kreeg bij de controle van de bewegingscamera op Suthwalda ineens een Adder "live" in beeld. Hij stond er bijna op waarna de adder wegluchtte. Na een poosje wachten vertoonde hij zich een metertje verder op op een boomstronk. Al stilzittend en wachtend liep er ineens een kleine Levenbarende hagedis over zijn schouder, zijn arm en hand en sprong de struiken in. Een bijzondere morgen!

Adder bij Suthwalda (Foto: Jaap Vliegthart)

Peter Hulzebosch kwam bij ons met een potje en daarin een salamander. Het was een bijzonder verhaal. Peter had ruim een week tevoren in zijn huis geschilderd en gekit, maar er was een kleine opening in de kit gebleven en daarin zag hij iets bewegen. Hij dacht aan een Pissebed of zo iets, maar het was een kopje dat heen en weer ging. Voorzichtig heeft hij de kit wat losgepeuterd en daarna kwam deze Kleine watersalamander er uit. Hij zat wel wat onder de witte verf en kit, maar hij bewoog normaal en leek levendig. Peter heeft hem weer meegenomen om

thuis weer naar buiten te zetten. Mooie reddingsoperatie!

Kleine watersalamander (Foto: Peter Hulzebosch)

IJshaar

Begin januari is Hero Moorlag naar het Spaarbankbos gegaan. Het vroom 2 graden. Hij vond IJshaar op dode berkenstammen. Eigenlijk komt ijs haar alleen voor op dode beuken. Het verschijnsel wordt veroorzaakt door de schimmel Rozeblauwig waskorstje (Exidiopsis effusa). Het korstje perst vanuit het hout vocht naar buiten door poriën. Vriest het, dan bevroren de mini-straaletjes en ontstaat ijs haar. Echt uniek dat dit op dode berken gebeurde.

Geniet met mij van de verhalen en de ontdekkingen en van de foto's Kijk zelf ook rond en verwonder je over de kleine maar o zo mooie dingen om je heen. Stuur bericht naar info@natuurverenigingzuidwolde.nl en ik deel ze in deze rubriek met u allen.

Joop Verburg

IJshaar (Foto: Hero Moorlag)

Jaarvergadering

Arie ten Wolde langlaufend langs het Vlinderommetje

Vanwege de maatregelen onder COVID-19 zullen we ook dit jaar geen jaarvergadering houden. Wij realiseren ons dat het vervelend kan zijn, om als lid zo buiten het verenigingsleven te staan. Weet wel dat wij als bestuur en als werkgroepen op veel manieren vorm geven aan de doelen van de Natuurvereniging. In Natuurgenoten kunt u veel lezen over wat er gebeurt. Verslagen over de activiteiten die wel door zijn gegaan en vooral ook over de bijzondere plannen die zijn gemaakt en ten dele al uitgevoerd zijn.

Wel zijn er dingen die we nadrukkelijk met u willen delen en waarbij u kunt reageren.

In dit nummer van Natuurgenoten stellen 2 kandidaat-bestuursleden zich aan u voor. Anneke van Baal en Albert Heere. Als bestuur zijn we blij dat deze beide mensen zich kandidaat hebben gesteld. Maar toch willen we net als in andere jaren u in de gelegenheid stellen om vóór 23 maart tegenkandidaten bij ons voor te stellen. U kunt dat doen door een door u ondertekend bericht en ondertekening door de betreffende kandidaat te sturen naar het secretariaat: 't Heuveltje 2, 7921KK Zuidwolde.

Wanneer er geen tegenkandidaten zijn, worden de door het bestuur voorgedragen kandidaten automatisch verkozen.

En verder: Tijdens de jaarvergadering schenken we altijd aandacht aan allerlei mensen die onze dank verdienen. Behalve de bestuursleden die zich blijven inzetten, zijn dat de vele werkgroepleden die onder aanvoering van hun coördinator waar het kan, werk blijven doen voor de natuur of de educatie. Al die mensen hartelijk dank. Arie ten Wolde, die besloten heeft om uit het bestuur te stappen nu het moeilijker te combineren is met zijn privéleven, verdient dank voor zijn werk als penningmeester en daarnaast ook voor zijn bijdrage aan het bomenonderzoek en de eerste grote bijeenkomst over bomen en houtwallen. Dank aan Roel Metselaar die al jaren met grote nauwgezetheid alle berichten op de website van de vereniging plaatst en de website onderhoudt. Dank aan de penningmeester Geert Smid voor zijn trouwe en nauwgezette werk.

Joop Verburg namens bestuur NVZ

Bericht van de penningmeester

Zoals op de website gecommuniceerd gaat dit jaar de algemene ledenvergadering (gepland 20 maart 2021) niet door. Op het programma van de jaarlijks te houden ledenvergadering staat altijd het agendapunt "Financiën". Onder dit punt wordt dan verantwoording gedaan over de inkomsten en uitgaven van de Natuurvereniging.

Op de jaarvergadering in 2019 zou onder agendapunt "Financiën" verslag worden gedaan over het gevoerde financiële beleid in 2018 van de vereniging. De kascommissie, bestaande uit de leden Loes Vink en Wout van den Heuvel zijn nog wel bij mij thuis geweest om de financiën te controleren. Maar de jaarvergadering 2019 ging vanwege Corona niet door zodat decharge over het gevoerde financiële beleid over boekjaar 2018 niet verleend kon worden.

Dit jaar is de financiële controle over 2020 bij mij thuis nog niet uitgevoerd, bovendien zal de jaarvergadering niet plaats vinden. De omstandigheden zijn er nu niet naar om de kascommissie uit te nodigen de boekhouding over 2020 te controleren. Dit houden we nog tegoe.

Binnen het bestuur hebben we hierover gesproken. Op moment van schrijven lijkt een succesvolle bestrijding van het virus nog ver weg en daarom stellen wij voor om:

- De financiële verantwoording 2019 te agenderen op de jaarvergadering 2022.
- De Kascontrole 2020 (die nu nog gebeuren moet) en financiële

verantwoording 2020 uit te voeren en te agenderen op de jaarvergadering 2022.

- De boekhouding over dit jaar 2021 weer normaal te agenderen op de jaarvergadering 2022

Gelukkig hebben de leden van de kascommissie die in 2019 zijn aangezocht zich bereid verklaard ook de boeken over 2020 en 2021 te controleren. Statutair mogen leden van de kascontrolecommissie maximaal 4 jaar aanblijven. Verder ben ik bereikbaar voor vragen rondom financiële zaken over genoemde jaren. Leden kunnen daartoe een vraag stellen via: info@natuurverenigingzuidwolde.nl

Met vriendelijke groet,
Geert Smid (penningmeester)

Geert Smid, penningmeester

Anneke van Baal

Mijn naam is Anneke van Baal en ik woon sinds een jaar in Zuidwolde. Voor die tijd heb ik 46 jaar in Kampen gewoond en daarvoor in Doorn, Nieuw Guinea en Indonesië. Ik heb in Utrecht biologie gestudeerd en in Kampen een tijd in de milieuwerkgroep van de Vereniging voor Natuurbeheer en – bescherming IJsseldelta gezeten, die zich bezig hield met het - in samenwerking met het waterschap- verminderen van de milieuschade van de dijkverzwaring. Verder ben ik biologie docente geweest aan de moederhavo in Zwolle en aan de moedermavo en het Almere college te Kampen. Op deze laatste school heb ik ook als studiebegeleidster gewerkt. Ik hoop nu hier in Zuidwolde nog een beetje een steentje te kunnen bijdragen aan het overeind houden van onze bedreigde natuur.

Anneke van Baal

Anneke van Baal, kandidaat bestuurslid

Albert Heere

Geboren in 1957 in Rotterdam. Mijn vrouw, Sophia Rotensen, en ik wonen sinds 1985 in Zuidwolde. Na mijn studie aan de Hogere Zeevaartschool heb ik jaren bij Koopvaardij en Koninklijke Marine gevaren (waaronder de Hr.Ms. Hoogeveen). Mijn laatste werkzame baan heb ik na 23 jaar in 2020 bij IKEA afgerond waar ik diverse logistieke/it/management functies in Groningen, Amsterdam en Zweden heb mogen vervullen.

Ik heb voor mijn werk en op vakantie samen met vrouw en 2 kinderen redelijk wat kunnen reizen. Van de Hudson Baai, Alaska, de Amazone rivier, straat Magelhaen in Vuurland, de Serengeti in Tanzania, Krugerpark tot de grote steden in het Verre Oosten als Singapore, Bombay, Tokio, Taipei en de eilanden in de Stille Zuidzee. Mijn specialistische kennis ligt bij de Afrikaanse Olifant, qua kennisgebied heb je daar overigens weinig aan in Drenthe. Mijn brede interesse ligt bij de samenhang tussen de natuur, milieu, klimaat en de mens. Hoe houden we met onze dagelijkse keuzes een natuurlijke omgeving duurzaam vitaal? Tenslotte hebben wij, zowel op de korte en lange termijn, als mens de natuur harder nodig dan de natuur ons nodig heeft.

Albert Heere

Albert Heere, kandidaat bestuurslid

Bomen en Landschap

In 2018 heeft de gemeenteraad besloten om -ondanks bezwaren van de kant van o.a. onze natuurvereniging- het kapbeleid zoals dat in 2012 was opgesteld, te handhaven. Dat besluit hield in dat er betrekkelijk veel vrijheid bleef om bomen te kappen, die niet op een speciale lijst stonden, waarbij het doel was om minder ambtenarenwerk (kosten) te hebben. Dat laatste bleek gelukt, wat ook totaal niet verbazend is. Dankzij een amendement van de Groenlinksfractie is er besloten om een speciale commissie op brede basis in te stellen die een aantal verbeteringen in de regelgeving rond het kapbeleid moest voorstellen en daarbij ook voorstellen voor een betere bescherming van landschapselementen zoals houtwallen. In maart 2019 is die commissie ingesteld en de Natuurver-

eniging was daarin vertegenwoordigd. Nu 2 jaar later is het rapport eindelijk klaar. Ziekte en procedurele traagheid waren de oorzaak van dit langdurig proces. Maar goed, uiteindelijk liggen er concrete plannen voor verbetering van de bescherming van bomen en van landschapselementen en het toezicht daarop. Wij gaan er van uit dat de gemeente dit rapport gaat omarmen en laat uitvoeren. Daarmee zal uiteindelijk toch een belangrijk doel bereikt zijn. Bomen en landschapselementen zijn de aankleding van het landschap en ze vormen met elkaar het groene netwerk dat voor allerlei grote en kleine organismen in de natuur onmisbaar is. Bovendien ziet het er ook zoveel mooier uit.....

Joop Verburg

Droomlandschap met bloemrijke weiden, bloeiende houtwallen en spelende Hazen

Red de bossen

Een van de onderwerpen die vandaag de dag in grote belangstelling staan is het onderwerp "BOSSEN" Waar aan de ene kant er kapitalen worden uitgegeven om meer bos aan te planten. In Drenthe is o.a. een bomenproject gesubsidieerd (voornamelijk via de post-codeloterij en gesteund door het Prins Bernhard cultuurfonds) waarbij meer dan een miljoen bomen in Drenthe er bij moeten komen., worden tegelijk vooral bij grote natuurorganisaties zoals Staatsbosbeheer plannen ontwikkeld om veel bossen om te vormen; de z.g. bosstrategie. In de praktijk houdt dat in dat veel bossen gekapt worden om er andere bomen voor in de plaats te zetten. Dat is kleinschalig niet zo'n probleem maar de omvang waarover gesproken wordt is een dramatische aantasting van het bosbestand. Immers juist het voortdurend ingrijpen van de mens en de zucht tot houtoogst zijn verkeerde invloeden op de gezondheid van bossen en de diversiteit. Daarbij zijn vooral bossoorten als lariks-, sparren- en dennenbossen de klos. Bossoorten die juist in onze provincie met arme zandgronden veel voorkomen. In dat plan verdwijnen veel unieke biotopen die in de laatste eeuw vorm hebben gekregen. Biotopen met unieke plantengroei, unieke mycoflora en een grote diversiteit aan zeldzame grotere en kleinere diersoorten. En daarbij bossen met een unieke belevingswaarde voor bezoekers. Een rapport getiteld "een alternatieve bosstrategie" is geschreven door Eef Arnolds. Zijn kritiek op het voorgenomen beleid (kosten € 1,5 miljard) is duidelijk en de alternatieven die hij laat zien zijn waardevol en bovendien kost het niets. U kunt het rapport vinden op onze site onder nieuws van 8 februari 2021

IVN Hoogeveen is intussen bezig met "de DROOM" Een plan om veel meer bomen en bos in en rond Hoogeveen te krijgen; Een prachtig initiatief. Vooralsnog krijgen ze gelukkig veel steun van de wethouder. Wij steunen dat plan van harte.

Als Natuurvereniging doen wij ook ons best om bomen en landschapselementen te behouden en beschermen. Laten we ook als leden waar we kunnen onze stem laten horen om de natuur te beschermen.

Joop Verburg

De unieke sfeer in een 100 jaar oud sparrenbos

Website

Al heel lang beschikt onze vereniging over een website. Die website ziet er mooi uit en hij wordt enorm goed bijgehouden door ieder die bijdragen schrijft, maar vooral door degene die dat allemaal bijna onmiddellijk op de site plaatst. Dat is Roel Metselaar. We zijn Roel dan ook grote dank verschuldigd. Er is wel een manco aan onze huidige website, of eigenlijk 2. In de eerste plaats is de website niet "mobiele-telefoon-gericht" Steeds vaker wordt naar websites gekeken via het mobieltje. Daarbij gaat het breedtebeeld automatisch over op een lengtebeeld, waardoor teksten veel gemakkelijker te lezen zijn. Een tweede manco is dat de website niet "interactief" is. Dat houdt in dat je niet direct via de website kunt communiceren. Niet jezelf aanmelden als lid, geen direct commentaar leveren etc.

André Jurjens uit Zuidwolde (website www.zozimpel.eu) is websitebouwer en hij heeft aangeboden om een nieuwe moderne website voor ons te bouwen die in principe dezelfde informatie geeft maar moderner van vorm is en interactief. De ontwikkeling is

vertraagd doordat André het superdruk heeft met de oplossing van allerlei vragen die met de corona-perikelen te maken hebben, maar we schieten al enorm op. We kunnen de komende tijd die omschakeling verwachten.

En dan is er nog iets: Roel Metselaar, zelf al met pensioen, en zijn vrouw Esther -trouw lid van onze nachtvlinderwerkgroep- en die ook al lang genoeg gewerkt heeft, hebben besloten tot "WIJ VERTREKKEN" Zij hebben een groot huis met veel grond gekocht in Hongarije en hun eigen huis verkocht. Zij gaan eind maart naar Hongarije om daar te wonen en te leven. De foto's laten een prachtige omgeving zien en zij zijn er al geruime tijd geweest ter voorbereiding. En wij dan?? Geen nood, want internet gaat snel; ook in Hongarije. Gelukkig is Roel bereid om het werk voor onze vereniging daar voort te zetten. Wij verheugen ons in de voortzetting van de samenwerking met André en Roel en wij wensen Roel en Esther een heel gelukkige toekomst in Hongarije.

Joop Verburg

Roel Metselaar (l) en André Jurjens in overleg over de nieuwe website

Paddenstoelen in het Faliebergbos

3 oktober 2020. De jaarlijkse paddenstoelenexcursie. De paddenstoelen zijn de helden van de herfst!!!! Hoewel we paddenstoelen op de groenteafdeling kunnen vinden is het geen groente maar een schimmel. Meestal leeft deze schimmel onder de grond of onder de schors. Het netwerk van schimmeldraden krijgt boven de grond uitlopers waar een vrucht aan groeit, de Paddenstoel! Deze paddenstoelen zijn enorme bodemopruimers, 90% van de afbraak van organische stoffen in het bos gebeurt door schimmels. Zij zetten dit om in voeding voor planten en andere bodem organismen. De schimmels hebben wel voorkeur voor een bepaalde boom of plek en werken ook samen met de boom door mineralen en zouten te transporteren naar de boomwortels in ruil voor koolstof en energie.

Het was zo fijn dat de excursie door kon gaan in deze tijd! Om 9.30 hadden zich 20 personen verzameld bij het Tonckeshuys. Na een welkom door Joop Verburg gingen we in 2 groepen uit elkaar. De ene groep ging onder leiding van Joop Verburg het Faliebos in. De andere groep onder leiding van Bernhard de Vries vertrok naar de oude begraafplaats. Bernhard is mycoloog en vooral specialist in korstvormige paddenstoelen. Als onervaren paddenstoelenkenner had ik die week al eens stiekem lopen speuren tijdens een dagelijkse wandeling en zag niet veel meer dan een inktzwam en de bekende rode vliegenzwam. Het zou mij benieuwen wat we zouden vinden. Groot was mijn verbazing dan ook dat er in de wandeling bijna 65 soorten gezien werden. Van prachtig kleverig oranje koraalzwammetje tot fopzwam,

van anijstrechtterzwam tot boleten. Paddenstoelen zijn er in vele kleuren en vormen. Ook vonden we duivelseieren en sneden er een open om te zien hoe zich het vruchtlichaam van de stinkzwam zich ontwikkelt. Met loepjes werden de paddenstoelen beter bekeken en zagen we de verschillen tussen een buisjes- buik- of plaatjeszwam. De sporen van de zwammen worden verspreid door wind, regen en dieren. Er werd gekeken, gevoeld, kleuren vergeleken, geroken aan de paddenstoel. We beleefden geuren van vislucht tot anijstgeur. We hebben verkleuringen bij druk waargenomen en hebben melk of bloed gezien bij beschadiging van de zwam. Er werd zelfs soms geproefd van de paddenstoel op advies van de kenners. Paddenstoelen vind je voornamelijk in de herfst doordat de grond nog warm is, en er in het najaar regen valt en met dit vocht de paddenstoel zich vol zuigt. Joop ving ook nog een kikker en vol bewondering zagen we dat deze "gouden" ogen had. Onze enthousiaste organisator had koffie en sap verstoppt, zodat we halverwege de excursie ons daaraan tegoe konden doen en op gepaste afstand met elkaar in gesprek konden gaan. Het weer werkte enorm mee en er terugziende op deze excursie was het een ochtend met een gouden (kikkerroog) randje, een aanrader dus....

Met vriendelijke groeten, Anita de Boer

Een tweede groep is naar de begraafplaats gegaan en die groep heeft onder leiding van Bernhard de Vries daar paddenstoelen gezocht. De totale gecombineerde lijst betreft bijna 80 gevonden soorten.

De zussen de Boer met een duivelsei

Kayla met grote aardappelbovist

Braakrussula's (foto: Joke Laroi)

Sleedoornpage-eitjes in coronatijd

Zo goed mogelijk rekening houdend met de corona-maatregelen zijn we met in totaal 6 personen op pad geweest om Sleedoornpage-eitjes te zoeken. Jan Erik Plantinga en Arjen van den Hoek namen de Slagendijk voor hun rekening en jammer genoeg vonden zij niets. Menno Venema (Vlinderstichting), Wil Folkers, Tineke Bos en ik zijn op afstand van elkaar begonnen bij de Vlindertuin. Daar en langs de hele westrand zochten wij tevergeefs. Daarna hebben we gezocht in de wijk Middelveen. Daar vonden we gelukkig 3 eitjes. En ondanks zoeken in een aanzienlijk deel van Zuidwolde west, is het daarbij gebleven. Drie eitjes is niet veel, maar aan de andere kant kun je ook zeggen: "Ze

Menno, Tineke en Wil op zoek naar eitjes

waren er nog dit jaar". Daar houden we ons maar aan vast en hopen dat het volgend jaar weer beter gaat. (zowel met het zoeken als met het vinden)

Joop Verburg

Bloeiende winterplanten in de Hoofdstraat

De nationale stichting voor wilde planten FLORON organiseert ieder jaar de "winter-wildeplanten-jacht". Tussen Kerst en Oud en Nieuw gaan groepen liefhebbers een gebiedje inventariseren en kijken hoeveel wilde planten nog in bloei staan. Leden van Natuurvereniging Zuidwolde doen daar ieder jaar aan mee. Dit coronajaar kan dat niet doorgaan. FLORON heeft nu iets anders bedacht: In het centrum van de dorpen en steden wordt met stoepkrijt de naam van een plant geschreven die op die plek in bloei staat. Dus dat hebben wij dit jaar ook maar gedaan. Vanaf eerste kerstdag tot aan oud en nieuw kon iedereen zelfstandig of als gezin het dorp Zuidwolde in en in de Hoofdstraat vanaf het busstation tot aan de bibliotheek naar bloeiende wilde planten zoeken en hun naam vinden, in stoepkrijt geschreven. Leuk om te doen en lekker buiten. De dag voor kerst heb ik met Marius en An-

net Schaak bloeiende planten gezocht (lang niet gemakkelijk in onze nieuwbestrate Hoofdstraat) en we hebben daar de namen bijgeschreven. Dat moesten we door de regenbuien wel een paar keer opnieuw doen, maar dat maakte niet uit, want het was leuk.

Joop, Marius en Annet

Een filmpje is door TV Drenthe gemaakt en bij "Drenthe Nu" uitgezonden. U kunt het terug zien op onze website bij de plantenwerkgroep

Annet en Marius helpen met stoepkrijten

Nestkastroutes

Beste jeugd, beste leden: Natuurlijk heeft het virus ook grote impact gehad op de activiteiten van de werkgroep jeugd. Normaal gaan we met de jongens en meisjes op pad in het voorjaar langs de nestkastjes om te kijken of ze bezet zijn en welke vogel er dan in zit. Dat vinden kinderen ontzettend leuk en spannend. En dit jaar kunnen we dit helaas weer niet doen. Om toch iets te doen om kinderen het broedseizoen van de vogels te laten beleven hebben we de scholen aangeboden nestkastjes met een camera bij de school op te hangen waardoor ze via WiFi in school kunnen kijken wat daar allemaal gebeurt. De scholen hebben allemaal enthousiast gereageerd en zij en wij zijn heel benieuwd of de kastjes bezet gaan worden en of het de vogeltjes lukt hun kroost uit te laten vliegen. Daarnaast willen we wel een gastles verzorgen over het gedrag van 'onze vogels'. We zijn ook heel benieuwd

welke voges ze allemaal kennen en wij proberen ze middels wat foto's nog wat meer te laten kennen.

Hierbij willen we René Veen hartelijk bedanken voor zijn jarenlange inzet voor de werkgroep jeugd en wij hopen dat in 2022 weer een aantal enthousiaste begeleiders ons willen helpen met de nestkastroutes. Echt in de kastjes kijken en zien wat er allemaal gebeurt van week tot week, dat is tenslotte het allermooiste.

Carl Maurits, coordinator jeugdactiviteiten

P.S. De nestkastcamera's zijn besteld, maar we hebben te horen gekregen dat het wel langer kan duren voor ze leverbaar zijn. (Corona? Brexit?) Dat betekent dat het misschien wel (te) laat wordt om ze dit jaar nog op te hangen. Nu ja, wat in het vat zit.....

Jonge spreeuwen in nestkast

Werkgroep vogels

Hoe graag we ook weer samen op pad zouden willen, we moeten vaststellen dat de gezamenlijke vogelexcursies op dit moment niet te plannen zijn. Wat natuurlijk wel kan, is er zelf op uit gaan. Het voorjaar is zo'n mooie tijd om 's morgens vroeg op pad te gaan en te luisteren naar de voorjaarszang en te kijken naar al die bijzondere vogelsoorten die een voor een weer terugkomen van hun winterverblijf. Heel vroeg al de zingende Grote lijster; wat later de Blauwborst in het riet en dicht bij huis (misschien wel weer bij de Vlindertuin) de Nachtegaal. Ik wens u allemaal een luisterrijk voorjaar en zodra het weer kan zal ik doorgeven waar en wanneer we weer een excursie hebben.

Harmen van der Wal

Goudhaantje (Foto: Martin Beekwilder)

Vogelexcursie; telescopen mee. Wanneer mag het weer?

Broedresultaten 2020 voor Oeverwaluwwand Takkenhoogte, Oeverwaluwwand Veeningerplas, IJsvogelwand Takkenhoogte, Torenvalkenkast Stiggeltie

Oeverwaluwwand Takkenhoogte

Op 21 april werden 7 Oeverwaluwen druk vliegend bij de wand waargenomen. Maar helaas, een week later werd er nog maar 1 exemplaar bij de wand gezien; daarna was ook deze vogel gevlogen en volgden er geen nieuwe vogels. Het is onzeker wat de reden was, dat er in 2020 niet in de wand is gebroed. Er zijn tot nu toe elk jaar vogels geweest die in de wand gingen broeden (in 2019 nog 36 paartjes). Het zand waarmee de gegraven broedgangen in de late winterperiode worden dichtgestopt, is hetzelfde zand dat ook in 2019 is gebruikt; dat kan dus geen verschil hebben veroorzaakt. We zijn uiteraard erg benieuwd hoe het in 2021 zal verlopen.

Oeverwaluwwand Veeningerplas

Op 12 april zijn 6 vogels bij de wand waargenomen. Toen zat al een IJsvogel in een oude gang van vorig jaar (2019) te broeden, sinds eind maart. Na 12 april bleek de IJsvogel helaas verdwenen te zijn. De wand is in de afgelopen jaren duidelijk minder aantrekkelijk geworden voor Oeverwaluwen. De steilte van de wand is beduidend minder geworden en de begroeiing van het talud is toegenomen. Er is nu minder ruimte over om nieuwe nestgangen te kunnen graven. Het zou goed zijn, als Het Drentse Landschap de volledige zandwand zou omzetten en zou voorzien van een nieuwe steilwand. Daarover wordt met HDL contact opgenomen.

IJsvogelwand Takkenhoogte

Gelukkig dat de broedresultaten van

de IJsvogels beter waren dan die van de Oeverwaluwen. In 2020 hebben de IJsvogels 2 nesten succesvol grootgebracht. Het leuke was, dat de vogels begin juni bezig waren met het graven van een tweede nestgang (op 1 meter van de eerste nestgang), terwijl ze ook nog bezig waren met het voeren van hun (al grote) jongen in de eerste nestgang. Er werd door het vrouwtje zelfs al gebroed in de nieuwe nestholte, terwijl het mannetje het voeren van de jongen in de oude nestholte voor zijn rekening nam. Hoeveel jongen van het eerste nest zijn uitgevlogen is niet vastgesteld. Op 21 juli zijn 4 jongen van het tweede nest 's morgens vroeg uitgevlogen.

IJsvogel-man bij nestholte (Foto: Philip de Brabander.)

Interessant was het om te zien hoe het mannetje geconditioneerd was om zijn jongen in de nestgang te voeren. Alhoewel de 4 uitgevlogen jongen in struiken in de directe omgeving van de IJsvogelwand zaten en hij ze daar ook al enkele keren gevoerd had, ging hij toch nog geregeld naar de nestgang om daar een visje af te geven. Hij ging op die ochtend zelfs 8 keer achter elkaar met een visje in de snavel de nestgang in en er weer uit, met

nog steeds het visje in de snavel, en ging tussentijds steeds even op de stok vóór de nestingang zitten. Na de 8e keer naar binnen te zijn geweest, at hij het visje maar zelf op. Hij vloog nog een 9e keer naar binnen en toen hij er weer uit kwam vond hij het genoeg. Hij vloog naar een struik met takken boven het water en dook toen 10 keer achter elkaar vanaf 1,5 meter hoogte het water in om zijn veren schoon te spoelen van al het zand dat hij in zijn veren had gekregen. Voor de duidelijkheid: een IJsvogel kan zich niet om draaien in een nestgang (eventueel wel in de broedholte, maar dan moeten de jongen nog wel klein zijn om er overheen te kunnen stappen) en moet dan de nestgang van ca 1 meter lengte achteruitlopend verlaten, waardoor de veren zich volscheppen met zand. Dit verklaart het uitgebreide wassen en fatsoeneren van het verenkleed. Het was op 21 juli prachtig, zonnig weer en het beeld van de (half in tegenlicht) duikende IJsvogelman, te midden van alle opspattende waterdruppels, was een feest om te zien; wat een kleurenpracht. Nadat de voorstelling voorbij was en de IJsvogels verder waren getrokken, ben ik gelaarsd en wel naar de ijsvogelwand gegaan, want ik wilde wel eens weten hoe sterk de vislucht is, die uit zo'n nestgang komt. Dat doe ik geen tweede keer meer; verschrikkelijk, wat een onvoorstelbaar sterke, scherpe, vieze vislucht. Hopelijk levert 2021 ook weer zulke mooie broedresultaten op. Eerst maar weer in februari de ijsvogelwand gereed maken voor het nieuwe seizoen.

Torenvalkenkast Stiggeltie

In 2017 is de torenvalkenkast die op het volkstuincomplex stond (nabij het ooievaarsnest), verplaatst naar de oostelijke zijde van ecoduct Stiggeltie. Op de oude plek was nooit van de

nestkast gebruik gemaakt; Stiggeltie leek betere kansen te bieden. In het najaar van 2019 waren er Torenvalken op en rond de nestkast aan het bakkeleien met elkaar; dat gaf hoop op succes in 2020. En dat succes kwam er inderdaad. Op 28 mei bleken er 6 eieren in de nestkast te liggen. Op 10 juni werd door Bram Luten gemeld, dat er 4 jongen in de nestkast zaten. Op 24 juni is hiervan de bijgevoegde foto gemaakt. Van de 4 jongen waren er op 26 juni nog 3 over. Rond 30 juni waren ze inmiddels in staat om bovenop de kast te klimmen. Daar er in de buurt een Havik zijn domein heeft, vreesde ik sterk voor de overlevingskansen van deze 3 jongen, die de hele dag open en bloot op die nestkast zaten. Rond 3 juli waren ze voldoende vliegvlug en werd veelvuldig de omgeving verkend. De nacht werd nog wel doorgebracht in de nestkast. In de tweede week van juli zijn de jonge vogels en de oudervogel definitief verdwenen. Opvallend is, dat vanaf 24 juni alleen het mannetje Torenvalk is gezien. Die ving de prooi en voerde de jongen. Het mannetje moest hard werken om zijn jongen te voeden; zelfs tijdens zware regen kwam hij nog met prooi aan.

Philip de Brabander

Jonge Torenvalken (Foto: Philip de Brabander.)

Kerkuilenwerkgroep

Kerkuilenwerkgroep krijgt twee nieuwe contactpersonen. Henk en Jessica Bulder worden opgevolgd door Gerhard Warmink die het werk samen met Piet Swierstra gaat doen. We zijn blij dat er opvolging is. We bedanken Henk en Jessica voor alles wat zij in deze werkgroep hebben gedaan. Met

name de vernieuwing door het gebruik van webcams is heel succesvol gebleken. We wensen Gerhard en Piet veel succes. De nieuwe contactgegevens staan op de website.

Joop Verburg

Gerhard Warmink

Piet Swierstra

Kerkuil (foto saxifraga)

Plantenwerkgroep

Wat is er mooier dan wekelijks samen op pad om in een gebied te bekijken welke planten er groeien? Al gaande leer je elkaar kennen, maar vooral ook leer je de planten herkennen. Wanneer je daar eenmaal aan begint ontdek je hoe leuk dat is en je kunt het altijd en overal doen. Zomer en winter, van het werk opweg naar huis, tijdens je vakantie of samen met leden van de plantenwerkgroep. Maar..... Corona! Onderhand weten we maar al te

goed, dat dit niet een mooi plantje is met fraaie bloempjes, maar een heel naar virus dat voor veel beperkingen zorgt. Om die reden kan ik nu nog niet zeggen wanneer de excursies hervat worden. Zodra dat het geval is, laat ik het weten en gaan we weer wekelijks samen aan de gang. Aarzel niet om intussen zelf op pad te gaan. De lente lonkt!

Rob van Leeuwen, coordinator plantenwerkgroep

Wijdvertakte klaver

Vorig jaar is een Nieuwe determinatiegids uitgebracht. De nieuwe Heukels; een soort plantenbijbel voor botanici. Ik ben deze winter bezig geweest met controle van mijn herbarium waarin enkele duizenden plantensoorten op foto en vaak gedroogde plantendelen er bij. Daarbij stuitte ik op een foto uit 2015 van een klaversoort die ik vond langs het zandpad naar Klein Zwitserland bij ecoduct Stiggeltie. Met behulp van de nieuwe Heukels kon ik vinden dat het gaat om de Wijdvertakte klaver. Inmiddels is die determinatie bevestigd en blijkt het de eerste vondst van deze soort in Drenthe te zijn en de 2e vondst in Nederland. Wat leuk om eens terug te bladeren en zo'n ontdekking te doen.

Joop

Wijdvertakte klaver uit 2015 nu pas gedetermineerd.

Straks weer samen op pad op zoek naar wilde planten

Tuinvogeltelling 2021

Via de nieuwsbrief hebben we onze leden opgeroepen om mee te doen aan de tuinvogeltelling. Die vond dit jaar plaats in het weekend van 30 en 31 januari. Nog nooit hebben zoveel mensen daar aan meegedaan als dit jaar. Landelijk hebben ruim tweemaal zoveel mensen deelgenomen als in het topjaar 2020 met 88.000 deelnemers, namelijk ca 200.000 deelnemers. Ook in Zuidwolde hebben 118 deelnemers vogels geteld en bijelkaar ging dat om bijna 2000 vogels. Wij hebben er thuis met een tweetal kleinkinderen ook aan meegedaan en wij zagen in een half uur 10 soorten in de tuin en in totaal 14 vogels (en na het half uur kwam één Staartmees nog voor het raam) Heel leuk om dit samen te doen en te zien hoe enthousiast de kinderen zijn. Arjen van den Hoek zag o.a. een Zwarte mees in de tuin en Philip de Brabander zag een andere mees: de Glanskop. Van de familie Nieuwenhuis kreeg ik al een foto van de voorbereiding, waarbij Elisabeth studeert op de soorten in de bijlage van Dagblad van het Noorden. Zij wonen op een mooie plek met veel groen in het buitengebied, hun tuin is groot, maar vooral hun aantal vogels was enorm namelijk 118 vogels van 15 verschillende soorten. Daar zaten ook soorten bij die je in het dorp niet tegen zult komen, zoals de Ooievaar, Nijlgans, Grote zilverreiger en Bosuil. Bij het kippenhok kwamen zelfs een Buizerd op bezoek. Dat zijn nog eens indrukwekkende waarnemingen.

Volgend jaar allemaal meedoen!

JV

Elisabeth bereidt zich voor op de tuinvogeltelling Buizerd in de tuin (Foto: Martine Visscher)

Zomerprogramma 2021

Door alle omstandigheden die met corona te maken hebben is het onmogelijk om een normaal zomerprogramma samen te stellen.

Vrijdag 12 maart 2021 1e nachtvlinderexcursie De nachtvlinderexcursies in 2021 staan in het teken van inventarisatie van onbekende gebieden. In de meeste vakken waarin de lichtvallen dit jaar opgesteld worden, is nog weinig over nachtvlinders bekend. Daarmee werken we mee aan de inventarisatie van nachtvlinders in heel Drenthe wat uiteindelijk moet leiden tot een nieuwe Nachtvlinderatlas van Drenthe over ca 6 jaar. Vanwege corona doen we de excursies voorlopig in zeer klein verband. **Wanneer het weer ongunstig is, wordt de avond uitgesteld tot de zaterdag er na. Kijk voor het al of niet doorgaan de agenda op onze website.** volgende data die u in uw agenda kunt zetten, zijn 9 april, 7 mei, 4 juni, 9 juli, 6 augustus, 3 september, 1 oktober. Daarvan wordt plaats en tijd nader bekend gemaakt op de website wanneer de gelegenheid om deel te nemen er weer is.

Zaterdag 13 maart 2021, Zuidwolde: werken in de Vlindertuin op het volkstuincomplex aan de Westerveldseweg

De jaarlijkse opknapbeurt van de Vlindertuin begint om 9.00 uur en duurt tot ongeveer 12.00 uur. We gaan aan het werk om de Vlindertuin uit de winterrust te halen en de paden weer op te knappen etc. Wie mee wil helpen, wordt gevraagd om zich **vooraf op te geven via info@natuurverenigingzuidwolde.nl**. Handschoenen, stevig schoeisel en een hakje of schep of hark zijn handig om mee te nemen.

De Jaarvergadering die gepland was op 23 maart 2021 is afgelast. Wij presenteren in dit nummer 2 kandidaat-bestuursleden en nodigen u uit om -wanneer u dat wilt- van de gelegenheid gebruik te maken om vóór 23 maart tegenkandidaten aan te dragen. Wanneer we geen voorstellen daartoe ontvangen, gaan wij over tot benoeming van deze kandidaten. Meer daarover kunt u lezen in het artikel over de jaarvergadering

Dinsdag 6 april 2021 Werken in de Vlindertuin. Van april tot en met oktober werken we iedere 1e dinsdagmorgen van de maand van 9.00 uur tot 12.00 uur we met elkaar in de Vlindertuin op het volkstuincomplex aan de Westerveldseweg in Zuidwolde om het goed te houden voor de natuur en mooi voor de bezoekers. Voor koffie en lekkers wordt gezorgd. Volgende data steeds op de 1e dinsdag v.a. de maand: 4 mei, 1 juni, 6 juli, 3 aug, 7 sept en 5 okt 2021. **Vooralsnog vragen we aan ieder om zich vooraf op te geven via info@natuurverenigingzuidwolde.nl**

Vroege vogelexcursie Voorlopig worden geen excursies gepland, zodra dat kan geven we bericht over de plannen. Harmen van der Wal

Plantenexcursie De plantenexcursies plannen we voorlopig niet. Zodra er weer goede mogelijkheden zijn laten we weten op welke avonden we weer op pad gaan. Rob van Leeuwen

Ook over jaarlijkse evenementen als het **lente-feest** en de **boerderijfietstocht** is geen informatie bekend. De uitvoeringen van het spel over Mina Koes en dus ook de bijbehorende excursies zijn doorgeschoven naar volgend jaar.

Zaterdag 4 sept 2021, natuurexcursie naar Engbertsdijkerven. We gaan er maar optimistisch van uit dat we dan weer met een groep op pad kunnen. We rijden gezamenlijk vanaf Tencenshuys om 13.00 uur. Edwin de Weerd is onze gids. Hij heeft in 2019 veel natuuronderzoek gedaan in het gebied en kan ons bijzondere dingen laten zien. Opgave via info@natuurverenigingzuidwolde.nl

Zaterdag 2 oktober 2021, 9.30 uur Zuidwolde bij Tonckenshuys: paddenstoelenexcursie

Onder leiding van Bernhard de Vries en Joop Verburg van Natuurvereniging Zuidwolde gaan we tot ca. 12.00 uur op zoek naar paddenstoelen. Wie vindt de bijzonderste paddenstoel? Welke zijn eetbaar? Wat betekenen paddenstoelen in de natuur? En voor de kinderen is een aparte gids: Wie vindt de kleinste paddenstoel? En wie de kleurigste? Iedereen is welkom en er zijn geen kosten aan verbonden. Vertrek om 09.30 uur bij de parkeerplaats van het Tonckenshuys, Meppelerweg 22, Zuidwolde.

Zaterdag 23 oktober 2021. Nacht van de nacht. start 19.30 uur op parkeerplaats Tonckenshuys, Meppelerweg 22 Zuidwolde. In deze Nacht van de Nacht gaan we nieuwe dingen doen om het belang van het duister duidelijk te maken. Kosten voor deze avond: kinderen gratis en ouders/begeleiders betalen € 2,00 per persoon voor consumptie en organisatie. Iedereen is welkom maar opgave vooraf is nodig via info@natuurverenigingzuidwolde.nl. De start is om 19.30 uur vanaf het parkeerterrein bij het Tonckenshuys. We eindigen omstreeks 21.00 uur en krijgen dan bij Tonckenshuys iets lekkers aangeboden.

Zaterdag 5 november 2021 Natuurwerkdag start 9.00 uur bij de rotonde Ommerweg Zuidwolde. Natuurvereniging Zuidwolde doet mee aan de nationale Natuurwerkdag in samenwerking met Landschapsbeheer Drenthe. Vanaf 9.00 uur gaan we aan de slag bij de rotonde om het heideterrein weer open te maken en opslag te verwijderen. Iedereen die mee wil doen, jong en oud, is van harte welkom. Heerlijk om samen buiten de handen uit de mouwen te steken en te zien hoe een gebied opknapt van deze onderhoudsbeurt. Wij zorgen voor gereedschap en handschoenen, maar trek zelf stevige kleding en schoeisel aan. We sluiten af om 12.00 uur met stevige erwtensoep of vega-soep voor alle medewerkers

Winterspreeuw (Foto: Henk Bosma)

Beste Steenuilenvrienden

Het bewogen jaar 2020 zit er op en we kijken met z'n allen uit naar een nieuwjaar waar we weer volop kunnen genieten van onze mooie vogels.

Het afgelopen jaar is een beetje succesvoller verlopen dan het jaar 2019 voor de steenuilen in ons werkgebied. Door de corona maatregelen zijn er afgelopen jaar geen jongen geringd. Hopelijk is dat dit jaar wel weer mogelijk.

Afgelopen najaar zijn we druk geweest met nestkasten schoon maken en tevens hebben we enkele kasten verhangen op een andere plaats omdat die op de oorspronkelijk plaats nooit succesvol waren. Verder hebben we 2 nieuwe kasten gekregen van de fam. Gabriels, wat een mooi gebaar en nog hartelijk dank hiervoor. Samen met de paar extra nieuwe kasten van Landschapsbeheer Drenthe hebben we deze kasten kunnen ophangen op Nolde, op Steenberg, Bazuinerweg, Hoogeteenseweg en in Echten. Plaatsen waar we hopen in de toekomst succesvol te zijn. Ook hebben we reparatiewerkzaamheden verricht bij sommige kasten. De meeste oude kasten zijn nu vervangen door nieuwe kasten die marterproof zijn. Bij de fam. Offerein is een bosuilenkast geplaatst wat hopelijk leidt tot succes. Al met al dus veel op pad geweest wat mogelijk was in kleine groepjes vanwege de corona maatregelen. Verder moeten we door de corona maatregelen afwachten wanneer we samen weer op pad kunnen gaan om via geluiden te inventariseren waar de uiltjes zich ophouden.

We zijn blij met de 2 nieuwe aanmeldingen bij onze werkgroep van de steenuilen wat mogelijk maakt om met meer groepjes op pad te gaan in het nieuwe jaar. We hebben nu 36 kasten te verzorgen en deze zijn ingedeeld in 3 nieuwe routes. Ik kijk weer uit naar een nieuw en hopelijk succesvol broedjaar waar we weer kunnen genieten van onze mooie vogels.

Roelof Nijboer

Jaap en Philip bij steenuilenkast (Roelof Nijboer)

Steenuil (Foto: Henk Bosma)

Acht tips om zelf aan de slag te gaan ten bate van de Natuur

1. Niet alles kortwieken en wegmaaïen, maar ruimte bieden voor eitjes, rupsen, poppen en volwassen insecten. Gazon waarop je zit kun je kort maaïen, maar het deel eromheen kan mooi bloemrijk grasland worden.
2. Streef naar veel inheemse planten, dus planten die hier thuishoren. De insecten die gespecialiseerd zijn zullen dat altijd zijn op planten die hier horen.
3. Gebruik geen chemische bestrijdingsmiddelen. Dat klinkt logisch maar u zult versteld staan over de omzet van de tuincentra wat betreft deze gifstoffen. Particulieren vormen een heel belangrijke gebruikersgroep van bestrijdingsmiddelen.
4. Beperk de lichtvervuiling. Zorg voor slimme verlichting die niet brandt als het niet nodig is.
5. Beperk het gebruik van synthetische zeep bij het wassen van je auto en de ramen. Veel daarvan spoelt weg en komt zo in ons milieu terecht.
6. Enthousiasmeer anderen! Laat zien dat insecten niet alleen maar eng, vies en schadelijk zijn en dat er prima mee valt te leven, sterker nog dat ze prachtig en onmisbaar zijn en word ambassadeur voor insecten en de bescherming ervan.
7. Stimuleer je gemeente en andere beheerders meer aandacht te laten hebben voor insecten en een insectenvriendelijk beheer.
8. En tot slot: stem in maart op een politieke partij die zich actief inzet voor insecten en biodiversiteit.

Pluimvoet bij Korenbloem (Foto: Henk Bosma)

Terhorsterzand, een bedreigd paradijs

Op dinsdag 1 september 2020 heeft de plantenwerkgroep van Natuurvereniging Zuidwolde een avond-excursie gehouden in het Terhorsterzand ten zuiden van Beilen. Meestal blijven we meer in de buurt maar voor deze laatste excursie van het jaar maakten we een uitstapje. Het gebied dat onderzocht is, is zo'n vijf jaar geleden grondig ontgrond en geaccidenteerd en we waren nieuwsgierig naar de planten die na vijf jaar in dat gebied zouden groeien. Jan Erik Plantinga had toestemming gevraagd bij Hans Kruk van SBB om in dat gebied onderzoek te doen. Jan Erik was vooraf even naar het gebied geweest. In de uitnodiging had hij geschreven dat er een verrassing was omdat er een plantje stond dat nog maar heel weinig in Drenthe was gevonden. Wel 12 deelnemers werden door dat bericht aangelokt en kropen onder en over het draad om in het gebied te komen en kwamen in een terrein met zeer bijzondere begroeiing en het werd nog mooier dan Jan Erik

had voorspeld. Het was erg vochtig in het vrij kale gebied en op veel plekken stond meer dan 10 cm water. De laarzendragers waren duidelijk in het voordeel! Al snel volgden de bijzonderheden elkaar op: Veelstengelige waterbies, Bleekgele droogbloem, in het water Pilvaren, Grote weegbree..... Grote weegbree?? Edwin Dijkhuis boog zich er eens goed over. "Wie heeft de nieuwe Heukels? Daar staan prachtige tekeningen in. Volgens mij is dit intermedia" En ja, de horizontale scheidingslijn over de vrucht zat duidelijk ver onder de top van de schutbladen en hier en daar zag je ook wel wat tandjes aan de jonge bladeren: Getande weegbree! Toch een soort die niet vaak in Drenthe werd gezien. Toen de verrassing van Jan Erik: tientallen exemplaren van Dwergglas stonden in het gebied en voor veel deelnemers was het inderdaad de eerste kennismaking met dit plantje. Dwergglas is in Drenthe wel vaker gevonden, maar landelijk gezien toch een zeldzaamheid. Toen klonk

het "Oeverkruid!" Ook dat stond op verschillende plekken en hier en daar in bloei met de oneindig ijle mannelijke bloempjes. En het ging door: "Bittere wilg, Schildereprijs, Dwergzegge, Moeraswolfsklauw, Klokjesgentiaan, Grondster, Koningsvaren en tienduizenden plantjes Kleine zonnedauw". Natuurlijk was het weer Edwin Dijkhuis in het water staand, die riep: "Wat staat hier nu in het water? Een bijzondere Veronica of Lindernia? Ja hoor volgens mij is het Lindernia, alleen kan ik alleen maar vruchtjes en geen bloempjes vinden." De bestudering leverde op dat het inderdaad Lindernia dubia was; Schijngnadekruid. Nog nooit was het in Drenthe gevonden en nu stonden hier wel 50 exemplaren in het water van het Terhorsterzand. Wat een gedenkwaardige avond..... MAAR, op het hele terrein op sommige plekken al centimeters dik was overal een plantje te vinden waar ik mijn hart voor vasthoud: Crassula helmsii, Watercrassula. Hoe het daar gekomen is, weet ik niet. Misschien wel bij de aanleg met machines mee, maar hoe dan

ook, wanneer dit plantje doorwoekert, kan het over een paar jaar het hele terrein als met een deken bedekken. Het Paradijs van het Terhorsterzand wordt ernstig bedreigd en ik ben bang dat er geen kruid tegen gewassen is. Toch ben ik blij dat ik er bij was en zo veel moois heb kunnen bewonderen.

Joop Verburg

Dwergglas

Leden van de plantenwerkgroep NVZ bij Terhorsterzand

Vlindertuin

De Vlindertuin ligt er winters bij, maar zelfs in de afgelopen maanden is er veel bezoek geweest. Meer dan ooit maakten wandelaars gebruik van het Vlinderommetje en meer dan ooit bezochten de passanten de Vlindertuin. Dankzij het werk van alle vrijwilligers is de tuin het hele jaar mooi geweest om te bekijken. Het aantal vlinders was beter dan 2019. Vooral de Dagpauwoog was veel vaker te zien. Dit jaar 2021 zijn we van plan om de eerste grote werkdag op 13 maart te houden van 9.00 uur tot 12.00 uur in de

Vlindertuin onder winterdeken

Vlinderommetje populair

Dat het maken van het Vlinderommetje was een gouden idee was, is wel heel duidelijk in deze tijd van beperkingen. Het pad wordt in zijn geheel of in gedeeltes door velen uit Zuidwolde en wijde omgeving veelvuldig gebruikt. Het is dan ook mooi dat de diverse beheerders zich inzetten om hun deel van het ommetje het hele jaar door te onderhouden. Onder andere door braamstruiken in toom houden en blad te harken in de winter. Dank aan ieder die zich hiervoor inzet. Bij het dieren-tuintje van Freek en Anneke Drost is dit jaar een bank geplaatst, zodat ouders, grootouders van kinderen die rondkijken even rustig kunnen zitten en genieten. Afgelopen jaar is er begonnen met een uitbreiding van het vlinderom-

Vlindertuin. Wanneer er mensen zijn die willen meehelpen, wil ik die vragen om een bericht naar info@natuurverenigingzuidwolde.nl te sturen. Op die manier weten we wie we verwachten kunnen en of het coronaproof te organiseren is en of we het werk wellicht iets meer moeten spreiden. De volgende werkmorgens zijn steeds vanaf april de eerste dinsdag van de maand

*Joop Verburg,
coördinator vlinderwerkgroep*

Straks weer samen aan het werk

metje. Het plan is dit jaar de aanleg te vervolmaken. De Firma Buning heeft in de Middelveense Kaamp twee stukken grond bewerkt tot een natuurlijke omgeving met aandacht voor vlinders en water minnende dieren. Het plan in uitvoering is om via een lus van 3 km aan het vlinderommetje deze delen als wandelkeuze op te nemen. Via de Ekelenbergweg, het Heuveltje, zuid en oostzijde Ekelenberg komt de lus aan het eind van de Slagendijk weer uit op het bestaande vlinderommetje. Hier toe is afgelopen zomer al veel voorbereidend werk verricht in samenwerking met wandelnetwerk de Wolden en met hulp van de groep Falieberg. Aan de zuid en oost zijde van de Ekelenberg is in het bos en de graslanden een pad

opengelegd. De firma Buning heeft gezorgd dat er een zandbed aangelegd is zodat dit deel van het tracé nu ook goed begaanbaar is geworden. Het pad loopt hier soms over grond van diverse particuliere eigenaren, waar voor dank. Het komende voorjaar zal

Sneeuw bij Ab Benninkpad (foto: Arie ten Wolde)

gebruikt worden voor het plaatsen van de bewegwijzering met de bekende routepalen, plaatsen van informatie borden en enkele rustbanken.

Jaap Vliegenthart

Jaap Vliegenthart en Hans Haar (eigenaar) bekijken de plek voor een nieuw bord

Overdekte Picknickbank

Langs het Vlinderommetje staat een primeur: de eerste overdekte picknickbank van De Wolden is geplaatst op de oude carpoolplaats in het verlengde van de Slagendijk. De bank is aan de Natuurvereniging geschonken door Marinus Jonkman. Marinus had de bank staan bij zijn palletbedrijf op het nieuwe industrieterrein Zuiderkerkes II. Marinus kon de bank niet goed kwijt en omdat hij een groot natuurliefhebber is en blij is met het Vlinderommetje-Idylle dat langs zijn bedrijf gaat, heeft hij de bank aan onze vereniging geschonken. De bank staat mooi in het zicht en

kan dus bij alle weersomstandigheden gebruikt worden. De gemeente heeft de vergunning verleend, waarvoor dank. De oude bank die op de carpoolplaats stond wordt verplaatst naar het nieuw ontwikkelde natuurgebied aan de Ekelenbergweg op grond van de familie Buning: de Middelveense Kaamp. De firma Buning-wegenbouw heeft voor de plaatsing gezorgd, waar we erg blij mee zijn. Wij hopen dat heel veel wandelaars met veel plezier gebruik maken van deze unieke bank.

Jaap Vliegenthart

Marinus bank wordt verplaatst (foto: Jaap Vliegenthart)

Marinus bank op de oude carpoolplaats (foto: Jaap Vliegenthart)

Nachtvinders in 2021

Corona of niet, ook komend jaar gaan we als werkgroep weer aan de gang met het nachtvinderonderzoek. Zolang het niet anders kan doen we dat maar alleen. De resultaten dragen bij aan de inventarisatie in de hele provincie. Het is een project van Vlinderwerkgroep Drenthe en het moet over een aantal jaren uitmonden in een boek over de verspreiding van alle bijna 600 soorten macro-nachtvinders in Drenthe. We hebben wel data gepland en die komen ook op de website, maar zolang de corona-maatregelen gelden staat er niet bij waar en doen we het dus niet samen. Zodra het kan wordt die informatie toegevoegd en is iedereen weer welkom om mee te doen aan dit telkens weer spannende avontuur.

Theo Bakker,
coördinator nachtvinderwerkgroep

Theo en Edwin bij het laken.

Roomtipje

Alsof dit kleine vlindertje bij de kop vastgehouden is en in de room gedompeld. Zo ziet hij er uit en zo is hij genoemd: Roomtipje. Het is een zelden gezien microvlindertje van ongeveer een centimeter groot. Er zaten er ineens wel 20 in onze schuur. Ze kwamen uit een pot waarin een stel uilenballen zaten die ik uit Linde had meegenomen. Die uilenballen worden door allerlei organismen verteerd. Ook bepaalde soorten micro-nachtvinders leggen eitjes op de verse uilenballen (hoe vinden ze het zo gauw?) Uit die eitjes komen rupsen die vreten van het organisch materiaal in de uilenbal. Dan verpoppen ze en op enig moment komen daar nieuwe vlindertjes uit. In dit geval Roomtipjes, hoewel ik ook wel eens een Kijkgaatje heb gevonden. Bijzondere dingen die je zomaar overkomen.

Joop Verburg

Kerkuilbal met cocons van Roomtipjes

Roomtipje uit zak met uilenballen

Overige insecten

In 2020 hebben we een cursus wilde bijen georganiseerd. Bijna 50 deelnemers hebben er aan deelgenomen tot wij door de opkomst van het coronavirus werden gedwongen om de laatste bijeenkomsten te schrappen en de cursus via onlineberichten te vervolgen. Niettemin heeft de cursus heel wat teweeg gebracht en veel deelnemers zijn in hun eigen omgeving aan de slag gegaan om de leefomgeving voor bijen en zo te verbeteren. Ik zelf heb ook enorm veel van het hele proces geleerd. In het afgelopen jaar heb ik daardoor meer dan ooit naar wilde bijen en andere insecten gekeken. Uiteindelijk was dat in september reden om een nieuwe werkgroep op te richten: Werkgroep overige insecten. Iedereen die geïnteresseerd is kan zich opgeven en je krijgt dan rechtstreeks informatie over bijzondere waarnemingen en voorgenomen activiteiten. Geef je op via info@natuurvereniging-zuidwolde.nl

Getailleerde boktor op Stiggeltie

Nieuw project wilde bijen

Een ander gevolg van de cursus is, dat we als Natuurvereniging een nieuw project zijn gestart rond wilde bijen. Langs het Vlinderommetje willen we extra insectenhôtels maken en op een aantal plekken met name ook langs het nieuw aangelegde deel aan de zuidkant, geschikte zandige plekken maken als nestelplekken voor zandbijen en meer bloemrijke stukken

aanleggen. Ook gaan we in 2022 opnieuw een cursus wilde bijen starten, lessen over bijen voorbereiden voor de basisscholen en een paar maal "workshops insectenhôtels maken" organiseren. Voor dit project is subsidie aangevraagd bij de provincie. Voor het project zijn veel vrijwilligers nodig en ook wanneer U mee wilt helpen met deze activiteiten kunt u zich opgeven via bovenstaand mailadres.

Joop Verburg

Voorbeeld van een mooi insectenhotel

Grote kegelbij

Kegelbij

Een opmerkelijke waarneming was de vondst van een Kegelbij. Er bestaat een aantal soorten in Nederland, maar alle soorten zijn zeldzaam tot zeer zeldzaam. Kegelbijen zijn koekeksbijen van behangersbijen. De kegelbijen proberen eitjes te leggen in de broedcellen die de behangersbijen maken. Bij het insectenhotel bij de Vlindertuin werd de Kegelbij tweemaal waargenomen. JV

Heidelibellen in Zuidwolde

In augustus / september 2020 heb ik al rondkijkend in de nabijheid van ons dorp foto's kunnen maken van vrijwel alle soorten heidelibellen die je hier verwachten kunt. Ik zet ze maar even op een rij:

Zwarte heidelibel

De Zwarte heidelibel behoorde tot een paar jaar geleden tot de algemene soorten, maar sindsdien is hij danig achteruit gegaan. Nu mag je blij zijn wanneer je er een paar ziet. Afgelopen jaar in onze omgeving alleen in juli bij de Takkenhoogte. Deze vrij kleine heidelibel is donker van kleur en heeft volledig zwarte poten en zwarte vleugelvlekken

Zwarte heidelibel

Bloedrode heidelibel

(Takkenhoogte sept. 2020) Paringswiel of paringshart van de Bloedrode heidelibel waarvan het mannetje de meest felrode van alle heidelibellen is en zowel mannetje als vrouwtje hebben volledig zwarte poten.

Bloedrode heidelibel paring

Steenrode heidelibel

(Idylle aug. 2020) Het vrouwtje van de Steenrode heidelibel. Man en vrouw zijn herkenbaar aan de "druipsnor" De zwarte lijn boven de ogen loopt naast de ogen naar beneden af. De poten zijn meerkleurig

Steenrode heidelibel

Bruinrode heidelibel

(Idylle aug. 2020) Ook de Bruinrode heidelibel heeft een zwarte lijn boven de ogen, maar die loopt niet naar beneden af. Ook hier zijn bij beide seksen (hier een vrouwtje) de poten meerkleurig.

Bruinrode heidelibel

Bandheidelibel

(Steenberger Oosterveld aug. 2020) De Bandheidelibel is een vrij zeldzame libellensoort, die ik dit jaar minder heb gezien dan andere jaren, maar in de natuurgebieden rond Zuidwolde komt hij toch wel voor. De soort is goed herkenbaar aan de donkere banden in de vleugels. De mannetjes zijn prachtig rood gekleurd.

Zuidelijke heidelibel

Er is nog 1 zeldzame soort; De Zuidelijke heidelibel. Die heb ik bij Zuidwolde nog niet gezien, maar Hero Moorlag zag die wel in Hoogetveen (zie waarnemingen)

Joop Verburg

Bandheidelibel

Zwervende heidelibel

(Takkenhoogte sept 2020) De Zwervende heidelibel is de meest zeldzame van de heidelibellen, hoewel hij wel lijkt toe te nemen. Belangrijke kenmerken zijn de gele vlekken aan de vleugelbasis en de blauwgrijze onderhelft van de facetogen (op de foto goed te zien)

Zwervende heidelibel detail

Bandheidelibel (Foto: Henk Bosma)

Bijzondere waarnemingen in een nieuw type insectenhotel

Dick Scheper uit Zuidwolde heeft een nieuw type observatiekast voor wilde bijen gekocht in Engeland. Hij stuurde bijzondere foto's van het interieur.

In dit bijenhotel waren de nestgangen te zien van de Grote wolbij. Die bekleedde de broedcellen met haren van verschillende plantensoorten. Maar nog zeldzamer is het beeld waarop te zien is dat de wolbij toen hij klaar was met cellen maken, de rest heeft volgepropt met bloemblaadjes. Een beeld dat zelden fotografisch is vastgelegd. Verder zijn in de kleine openingen broedcellen van de Tronkenbij te zien. Ook dat is in de demonstratiekasten die we tot nu toe gebruiken nooit gezien.

Tenslotte de broedcellen van maskerbijen. Zij bekleden de broedcellen eerst door ze over het hele binnenoppervlak met hun tong te belikken met een stof uit een speciale klier. Die stof blijft doorzichtig maar wordt taai als plastic. Wanneer er voedsel naar binnen is gebracht en daarop een ei is gelegd wordt ook de voorkant belikt en ontstaat zo een taai omhulsel waarin de nieuwe bij kan groeien en verpoppen. Inmiddels heeft ook onze vereniging voor de Vliedertuin een dergelijke observatiekast aangekocht.

Dick Scheper en Joop Verborg

Nieuw modulair type bijenkast

Poppen Tronkenbij

Broedcellen van Grote wolbij met vulling

Maskerbij cocons

Muis aan huis in Ten Arlo

Iedereen die een beetje achteraf woont of groen om zijn huis of schuur heeft krijgt er wel eens mee te maken; muizen. Je ziet de beestjes niet gauw maar de sporen, en soms geur, zijn onmiskenbaar. Zwarte keuteltjes, knaagsporen of nesten in de vorm van bolletjes nestmateriaal of bultjes opgegraven zand (bosmuis) verraden vaak hun aanwezigheid.

Zo ook bij ons op zolder hebben we met regelmaat bezoek van deze krakers. Ondanks verwoede pogingen om de zolder 'muisdicht' te maken zijn er toch enkele die een sluiproute kennen. Deze doorzetters probeer ik dan maar weg te vangen. Het zijn vaak Gewone bosmuizen of Huisspitsmuizen en bij uitzondering een Huismuis. Een maandje geleden, tijdens de eerste koude nachten, ving ik echter wel een hele forse bosmuis. Na wat meet- en naslagwerk te hebben bekeken bleek het om een betrekkelijke nieuwkomer te gaan: de Grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*).

Grote bosmuis (Foto: Jos Hoekerswever)

Deze vangst was een goede reden voor vervolgonderzoek. De natuurvereniging Zuidwolde was bereid een 15-tal zogenoemde Longworth-lifetraps uit te lenen. Langs takkenwallen en andere beschutte plaatsen heb ik vervolgens de vallen uitgezet en van lokvoer

(meelwormen, appel, zonnebloempitten, pinda's, vogelzaad en brood) en hooi voorzien. Ongeveer 48 uur lang hebben de vallen open gestaan voordat ik ze op 'scherp' heb gezet. Uiteraard met een nieuwe lading voer en nestmateriaal. Vervolgens zijn er 2 avondcontroles en 2 ochtendcontroles uitgevoerd. Overdag, stonden de vallen open. Dit heeft 4 soorten muizen opgeleverd. De Huisspitsmuis, Rosse woelmuis, gewone bosmuis en de Grote bosmuis. Die laatste is wel 4 keer in de val gekomen. Dat was de grote verrassing, want het is een nieuwkomen die bij ons nog niet bekend was. Het belangrijkste kenmerk is de brede bruingele band tussen de voorpoten. Dus kunnen we zeggen dat hij ook onze streken echt gevonden heeft. Iedere waarneming van de grote bosmuis is belangrijk om de verspreiding in kaart te brengen. Dus ziet/vindt/vangt u (of uw huisdier) een opvallend 'grote' bosmuis maak dan duidelijke foto's van de hals en geef uw waarneming door aan uw lokale natuurvereniging of op waarneming.nl

Gijs Bouwmeester, Ten Arlo

PS het verslag met tellingen staat op de website onder "werkgroep zoogdieren"

Huisspitsmuis (Foto: Gijs Bouwmeester)

Paddenstoelen in Zuidwolde

De afgelopen herfst was een prachtige paddenstoelenperiode. De twee voorgaande jaren was het te droog en viel de "bloei" van paddenstoelen tegen. Nu vonden we op allerlei plaatsen bijzonderheden. De meest bijzondere soorten vonden we op de begraafplaats, daarover meer in het volgende artikel. Maar ook op andere plekken zagen we mooie en bijzondere soorten. Het is echt onmogelijk om alle paddenstoelen te laten zien die we gevonden hebben. Het gaat om honderden soorten, waarvan sommige voor het eerst in ons ge-

bied. Op de voorpagina prijkt al de Violette gordijnzwam, een prachtige grote diep-purperen paddenstoel die met enkele tientallen te vinden was in een bosje bij de Linieweg. Ook een andere zeldzame gordijnzwam stond daar, de Okergele gordijnzwam met een heel kleverige hoed. Ook in het Steenberger oosterveld stonden bijzondere soorten zoals het Duinmostrechttertje (we vonden die later ook op de begraafplaats) en de Adonismycena. In de Vlindertuin staan ook regelmatig bijzondere soorten. Daar vond ik bijvoorbeeld

Adonismycena (Foto: Hans Dekker)

Duinmostrechttertje

het Gekroond geleikeltje. Superklein maar mooi op de dode stengel van een brandnetel. De Heideknotszwam was voor de Mycologische vereniging Nederland, soort van het jaar. We hebben er naar uitgekeken en gevonden in alle natuurgebieden rond Zuidwolde. We zijn ook een paar maal met groepjes kinderen in het Faliebergbos op pad geweest. Kinderen hebben zulke scherpe ogen; dan kun je dus ook

soorten als het kleine Zandputje verwachten. We zouden nog wel pagina's vol door kunnen gaan, maar bedenk hoe leuk het is om zelf op pad te gaan en nieuwe soorten te vinden.

Geef je op via
info@natuurverenigingzuidwolde.nl

Joop Verburg

Gekroond geleikeltje

Heideknotszwam

Op zoek met een groep kinderen

80-06 Zandputjes

Zeldzame vondsten: 12 soorten wasplaten op de begraafplaats

Wanneer je deze naam hoort zul je niet direct een schok krijgen of denken dat het om iets bijzonders gaat. Maar dat doet het wel. Wasplaten zijn de orchideeën onder de paddenstoelen. Iedereen die zich een beetje verdiept in de mycologie zal opveren bij het woord wasplaten. Wasplaten groeien altijd in bijzondere milieus. Voedselarme, langdurig ongestoorde grond zijn voorwaarden voor het verschijnen. Sommige soorten zoals het knalrode Vuurzwammetje en het ivoorwitte Sneeuwzwammetje zijn wat minder kritisch maar de meeste andere soorten krijg je maar zelden te zien. Ze hebben prachtige namen zoals de gele Kabouterwasplaat, de Puntmutswasplaat, de Elfenwasplaat en de prachtige rode Granaatwasplaat en Karmozijnwasplaat. Er is ook een wasplaat die altijd een groen zweem heeft en soms helemaal groen is: het Papegaaizwammetje. Rond Zuidwolde zijn verschillende natuurgebieden waar enkele soorten wasplaten voorkomen. Het rijkste wasplatengebied van Zuidwolde als het om het aantal soorten gaat, is de Begraafplaats!! Al jaren kijken leden van de Natuurvereniging naar de paddenstoelenflora en het aantal soorten dat daar gezien is nadert de 400.

Geurende wasplaat op de begraafplaats

Op een oktoberdag waren wij, Joop Verburg en Jan Erik Plantinga opnieuw op zoek op de begraafplaats. Jan Erik had daar een week eerder de Geurende wasplaat gevonden. Een wasplaat die in Drenthe maar op een paar plekken bekend is. Deze wasplaat ruikt verrukkelijk zoet en wanneer er veel bij elkaar staan kun je het al van afstand ruiken.

We zagen deze dag naast de Geurende wasplaat, de Zwartwordende wasplaat, de Puntmutswasplaat en het Sneeuwzwammetje. Maar tegen het eind van de middag op het oudste deel van de begraafplaats zagen we een bruine paddenstoel die ons naar adem deed happen. Het ging om de Grauwe

Grauwe wasplaat begraafplaats

wasplaat; een soort die hoge eisen stelt aan de groeiplek wat wel blijkt uit het feit dat er ooit maar 1 waarneming in Drenthe is gedaan. Een dansje op de begraafplaats is ongepast, maar wij waren de koning te rijk. Het was de elfde soort wasplaat op de begraafplaats en het laat zien wat voor bijzonder gebied met onbemeste en betrekkelijk ongestoorde grond die met zorg onderhouden wordt, de begraafplaats van Zuidwolde is.

Papegaaizwammetje, 12e soort wasplaat op begraafplaats Zuidwolde

Een week later gingen we kijken en ontdekten dat het aantal Grauwe wasplaten de 60 exemplaren benaderde. Maar dichtbij de plek van de Grauwe wasplaat zagen wij een paar kleine paddenstoeltjes die onze aandacht trokken. Glimmende hoedjes en zij vertoonden groene kleuren. Daarbij ging het natuurlijk om weer een nieuwe soort wasplaat: het Papegaaizwammetje. Daarnaast vonden we in dit vak ook nog de kleine Sikkelkoraalzwam naast verschillende knotszwammen, gordijnzwammen en satijnzwammen. Allemaal soorten die passen bij een schraal grasland op iets lemige zand-

Papegaaizwammetje

Blauwplaatstaalsteeltje

grond. Ongelofelijk dat we op een gebied van nauwelijks 1 hectare zoveel juweeltjes vinden. Het oudste deel van de begraafplaats is al bijna 200 jaar oud. 200 Jaar geen sterk versturende activiteit, geen bemesting geen grote machines. We zijn in druk overleg met de beheerder Erwin Hooge om het beheer zorgvuldig voort te zetten. Het plan om een beschrijving van de historische waarde en de natuurwaarde van de begraafplaats in Zuidwolde te maken, krijgt steeds meer betekenis.

Jan Erik Plantinga en Joop Verburg
Wie mee wil doen met onderzoek naar de begraafplaats kan zich aanmelden bij info@natuurverenigingzuidwolde.nl

Blijde Jan Erik bij wasplaten

Sikkelkoraalzwam

Harslakzwam op Moeraseik

Op 21 september 2020 kreeg ik een appje van een Sipke uit Veeningen. Hij had een boom (een eik) in de voortuin staan waarbij ineens en dit jaar voor het eerst een zwam was gegroeid om de hele boom heen en of ik wist welke het was. De foto was onscherp, maar ik dacht eerst vooral aan een Reuzenzwam, gezien de omvang. Ik had niet direct tijd om er naar toe te gaan. Een kennis van Sipke was bomendeskundige en die werd ook geraadpleegd. Die gaf op 24 september aan dat het om een lakzwam ging en dat de boom gemakkelijk om zou kunnen gaan, gezien de aantasting rondom. Zaterdag 28

september ging ik naar Sipke toe en tot mijn verbijstering lag de boom om. Ter hoogte van het maaiveld was de boom bij iets meer wind finaal doormidden gebroken en neergegaan. De boom raakte alleen de rand van de schuur, dus de schade viel mee. Het ging om een grote Moeraseik en op de foto's is te zien hoe de boom omgeven is door grote plakken van de Harslakzwam. Sipke zit niet bij de pakken neer en was al bezig de boom klaar te maken voor de houtkachel. De Harslakzwam vond ik prachtig en de rest van het verhaal vooral leerzaam.

Joop Verburg

Sipke bij de omgevallen eik

Harslakzwam heeft Moeraseik aangetast

Zoekplaatje

Wat kan dit toch zijn? Wilt u de oplossing weten? Kijk dan op onze website www.natuurverenigingzuidwolde.nl op de homepage bij "Zoekplaatje". Vanaf half maart 2021, kunt u de oplossing daar vinden.

Ruwstelige stuifballen

19 dec.2020: Midden in Zuidwolde in een bak met zand in de Hoofdstraat staat een Paardenkastanje met daaromheen wat Klimop, nog bloeiend Klein kruiskruid en wat Straatgras. Samen met Marius Schaak was ik aan het stoepkrijten. Tussen de Klimop en op het droge zand zagen we stuifbal-

len staan. Wanneer je in het bolletje knijpt, stuift sporenstof naar boven. Het gaat hier om de Ruwstelige stuifbal die in Drenthe ooit maar eenmaal gevonden is. Marius mocht er over vertellen op TV-Drenthe. (zie de link op de website)

Marius Schaak en Joop Verburg

Marius Schaak treed op bij RTV-Drenthe

Ruwstelige stuifballen

Zombie-vlieg

Het wordt langzamerhand duidelijk dat schimmels lastig te classificeren zijn. DNA-onderzoek laat zien dat schimmels/zwammen haast dichter bij dieren staan dan bij planten. We spreken van paddenstoelenflora, maar we zouden misschien wel moeten spreken van paddenstoelenfauna! Dat verandert onze kijk op schimmels nog meer. Wat een kansen voor de dierentuinen! Schimmels kunnen b.v. ook dieren aanvallen en groeien in insecten. Sporen van de Rupsendoder komen op een rups en wanneer die ondergronds verpopt, groeit de schimmel daaruit op ten koste van de pop en er komt een kleine orangerode paddenstoel uit de grond die nieuwe sporen verspreid. Arjen van den Hoek stuurde foto's van een vlieg die tegen het raam zat. Het is een soort zombie geworden; willoos vastgeplakt. Want wanneer je goed kijkt zie je op de rug van de

vlieg draadjes met sporen en ook op het raam zitten al allemaal sporen. De vlieg is besmet en de macht is overgenomen. De schimmel dwingt met chemische stoffen de vlieg op een hoog punt vast te gaan zitten en wanneer de schimmel er aan toe is, worden de sporen gevormd en verspreid. De vlieg legt het loodje.

Joop Verburg

Vlieg met schimmelsporen uit de draden die uit de rug komen (Foto :Arjen van den Hoek)

Snoeiwerk in Steenberger Oosterveld

De werkgroep landschapsbeheer is ondanks CORONA wel weer aan de slag gegaan. Daarbij houden zij zich onderling zeer strikt aan de afstandsregels. Het is noodzakelijk en dankbaar werk. Want na de jonge dennen die op de open gebieden opslaan en nu grotendeels verwijderd zijn, zijn ook de jonge berken aan het oprukken. Het verwijderen van de berken is haast nog lastiger dan de dennen. Die laatste kun je er vaak nog met de hand uittrekken, maar de berken moeten met de spa uitgestoken worden, of wanneer je ze zaagt, moet je accepteren dat ze vaak wel weer doorgroeien en vanuit de afgezaagde stomp meerdere scheuten opschieten die je dus

later weer moet verwijderen. Wanneer je dit vaak genoeg doet verdwijnt het wortelgestel en verdwijnt de berk. Nu ja, geen mooier werk dan buiten in de natuur nuttig bezig zijn. De groep is hecht en gezellig. De saamhorigheid is groot. Vandaag 13 januari 2021 was het wisselvallig weer, maar dan juist kun je ook genieten van de regenboog die je werk omlijst. Wie mee wil doen is hartelijk welkom om zich aan te melden of om informatie in te winnen bij Bert Snippe Emailadres: landschapsbeheer@natuurvereniging-zuidwolde.nl

Bert Snippe

Snoeiwerk in het Steenberger oosterveld

Mooi buitenwerk onder de regenboog

De snoeigroep neemt bij het werk meteen zwerfvuil mee

Aanleg ecologische verbindingszone Vogelzangse Wijk

De aanleg van de ecologische verbindingszone langs de Vogelzangse Wijk (bovenloop van het Reestdal) vordert gestaag. Het gedeelte dat via deze wijk de reservaatgebieden Steenberger Oosterveld met De Slagen en Zwarte Gat verbindt is nagenoeg afgerond. Dat betekent dat soorten van vochtige en natte heidegebieden zich gemakkelijker tussen de gebieden kunnen verplaatsen. Tegelijkertijd zijn ook veel sloten en greppels gedempt of verondiept waardoor de gebieden natter worden. In natte winters geeft dat de mogelijkheid om langer water vast te houden, en in (extreem) droge

zomers minder kwetsbaarheid voor droogte. Door de grotere variatie in heide, vochtige graslanden en bos die gaat ontstaan, is de verwachting dat voor veel soorten het hier beter toeven wordt. Om enigszins zicht te hebben op de ontwikkeling hebben leden van de plantenwerkgroep van de natuurvereniging enkele jaren geleden per kilometer de plantengroei geïnventariseerd als een 0-meting. Over enkele jaren kunnen we weer kijken welke veranderingen zich hebben voorgedaan.

Uko Vegter (Het Drentse Landschap)

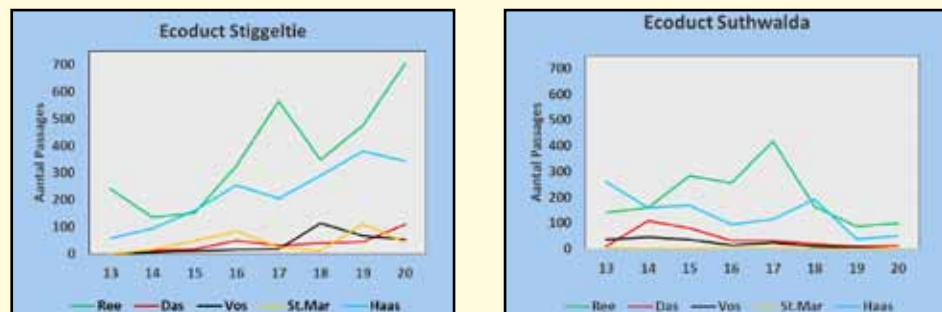
Verbindingszone Vogelzangse Wijk

Ecoducten van Zuidwolde

Ook in 2020 een toenemend aantal zoogdierpassages op ecoduct Stiggeltie en een blijvende beperking van het aantal passages op ecoduct Suthwalda

In onderstaande grafieken is per ecoduct het aantal passages per jaar weergegeven van de grotere zoogdieren. Het verschil tussen de ecoducten Stiggeltie en Suthwalda is duidelijk zichtbaar.

In onderstaande grafiek is het totaal aantal passages van alle waargenomen diersoorten weergegeven.

Ecoduct Stiggeltie

Het belang van ecoduct Stiggeltie wordt met het jaar groter. Het aantal passages neemt nog elk jaar toe, wat voor een belangrijk deel is toe te schrijven aan het grotere aantal passages van Ree (2019: 475 en in 2020: 705) en Das (2019: 45 en in 2020: 109).

Maar wat minstens even belangrijk is, is de functie die het ecoduct heeft als rust- en foerageergebied. Ondanks het lawaai van het wegverkeer passeren en verblijven er ook overdag o.a. Reeën (al dan niet met kalfjes) en Hazen. De dieren trekken zich niets aan

van het geluid van de vele auto's die op de N48 rijden. Wel zie je op camerabeelden dat Reeën overdag goed op het verkeer letten, dat over het naastgelegen viaduct rijdt. Dit verkeer is vanaf het ecoduct goed te zien, zowel overdag al 's nachts. Maar 's nachts trekken de dieren zich niets aan van passerend verkeer op het viaduct; dan verblijven er Reeën, Dassen, Vossen en Hazen op het ecoduct, die dan niet zichtbaar reageren op passerende auto's (mits deze niet stoppen). De afstand tussen ecoduct en viaduct is dus gunstig voor de passage van dieren.

Het ecoduct is feitelijk ook een natuurreservaat, waar ook andere diersoorten leven. Zo komen in de grote poel veel Groene Kikkers voor, maar ook de Alpenwatersalamander. Met speciale fuiken worden in de grote poel ook de kleine waterdiertjes gemonitord, naast de kikkers en watersalamanders. Op de opgangen van het ecoduct broedt

jaarlijks o.a. een aantal Graspiepers. Torenvalken hebben in 2020 voor het eerst gebroed in de torenvalkenkast die op de oostelijke opgang staat. Van de 4 jongen die uit het ei kropen, zijn er 3 vliegvlug geworden.

Gelukkig waren er in 2020 weinig wandelaars (9) die het ecoduct overstaken. Deze wandelaars realiseren zich niet hoe groot de verstoring is, die zij veroorzaken.

Ecoduct Suthwalda

Van de twee ecoducten die de Natuurvereniging namens Het Drentse Landschap monitort, onder andere voor wat betreft de waarnemingen van het aantal passages van dieren, is het slecht gesteld met Suthwalda. Na aanvankelijke groei zakt sinds 2017 het aantal passages weg, van 589 toen naar 164 in 2020. Voor het begrijpen van de oorzaak hiervoor, lijkt het logisch te kijken naar de verschillen in

omstandigheden tussen de ecoducten Suthwalda en Stiggeltie. Het veelgebruikte fiets-/wandelpad naast het eigenlijke ecoduct en het door wandelaars (ook met loslopende honden) en mountainbikers veelgebruikte bos aan beide zijden van de N48, zorgen voor veel onrust.

Hierbij komt nog de invloed van de niet toegestane passages van wandelaars over het ecoduct zelf (in 2020: Suthwalda 104, tegen Stiggeltie 9) en dit neemt op ecoduct Suthwalda helaas elk jaar toe. Deze wandelactiviteiten zijn weliswaar gunstig voor de gezondheid van de wandelaars, maar laten we de ruimte die bestemd is voor dieren ons niet steeds maar blijven toe-eigenen.

*Namens de Werkgroep Ecoducten,
Philip de Brabander
Reijer Römer
Jaap Vliegenhart*

Twee Hazen spelen op Stiggeltie en jonge zwarte Ree voor de camera

Verwondering

*Wie om zich heen kijkt kan het zien, wie luistert kan het horen.
Bewegingen in de natuur, het ruisen van het koren.*

*De zon, de wolken en de wind, het weerlicht en de donder,
beleef het als nieuwsgierig kind; beleef het als een wonder.*

*Kijk naar een vlinder hoe die vliegt, hoor daar een vogel zingen.
Wroet naar een pissebed, een pier; verbaas je over dingen.*

*Dan vind je plots een slakkenhuis. Wat een bijzonder ding!
Wie voelt zich in zo'n schelpje thuis? Dat heet.... Verwondering.*

*En die Verwondering mag mee, je hele leven door.
Je komt van alles aan de weet; geheimen op het spoor.*

Joop

Het begint met verwondering over een slakkenhuis

Natuurgenoten is een uitgave van de Vereniging voor
Natuurbescherming Zuidwolde en Omgeving.
www.natuurverenigingzuidwolde.nl